

Але, все ж таки, технічні засоби захисту авторських прав, незважаючи на їхню численність, не можуть гарантувати надійність, оскільки будь-який захист може бути усунутий іншими технічними засобами [5, с. 201].

Таким чином, проблема самозахисту авторського права в мережі Інтернет носить комплексний характер. Проблеми, які існують в Україні з приводу захисту авторських прав в Інтернеті, потребують негайного вирішення. Виникає необхідність перегляду традиційних підходів до охорони та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та створення нового інституційного середовища у цій сфері.

Література

1. Денисюк М. Інтелектуальна власність та Інтернет: нові можливості чи нові проблеми? / М. Денисюк // Інтелект. власність. – 2009. – № 6. – С. 9-12.
2. Ієвіня О. Охорона та захист прав виробників фонограм в Інтернеті // Інтелектуальна власність. – 2010. – № 9. – С. 13-20.
3. Кузнецов К. Захист інтелектуальної власності в Інтернеті // Інтелектуальна власність. – 2011. – №8. – С. 6-10.
4. Пастухов О. М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 // О. М. Пастухов; Нац. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К., 2002. – 17 с.
5. Борисенко І. Л. Особливості самозахисту прав інтелектуальної власності в глобальній мережі Інтернет // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 1. – С. 197-201.

УДК 366(043.2)

Оніщенко О. В., к.ю.н., доцент,

Степанова Ю. О., студентка,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Для вітчизняної правової системи характерне розуміння туриста не лише як сторони договору про надання туристичних послуг, а й як споживача.

Саме тому чинне законодавство забезпечує належне здійснення права на туризм шляхом встановлення загальних і спеціальних норм щодо захисту прав туристів як споживачів туристичних послуг, які містяться в Цивільному кодексі України [1], Законі України «Про захист прав споживачів» [2], Законі України «Про туризм» [3].

Однак їх практична реалізація не дозволяє констатувати належний рівень захисту туристів в Україні, адже порушення туроператорами й турагентами зобов'язань за договорами про надання туристичних послуг мають масовий характер.

Аналіз судової практики свідчить, що найбільше спорів у досліджуваній сфері виникає у зв'язку з наданням туристичних послуг до складу яких входить надання готельних послуг.

Туристичні послуги надаються на підставі договору на туристичне обслуговування. Відповідно до ч. 1 ст. 20 Закону України «Про туризм» (далі по тексту – «Закон»), за договором на туристичне обслуговування одна сторона (туроператор, який укладає договір безпосередньо або через турагента) зобов'язується надати за замовленням іншої сторони (туриста) комплекс туристичних послуг (туристичний продукт), а турист зобов'язується оплатити його. Поширеною є також практика, коли між туроператором та турагентом укладаються агентські договори, договори доручення або комісії. До договору на туристичне обслуговування застосовуються загальні положення договору про надання послуг. Відповідно до ст. 902 ЦК України виконавець повинен надати послугу особисто. У випадках встановлених договором, виконавець має право покласти виконання договору про надання послуг на іншу особу, залишаючи відповідальність в повному обсязі перед замовником за порушення договору.

До укладення договору туроператор (турагент) повинен надати достовірну інформацію щодо характеристики готелів та інших об'єктів, призначених для надання послуг з тимчасового розміщення, у тому числі місце їх розташування, категорію, відомості про підтвердження відповідності послуг готелю встановленим вимогам, строки і порядок оплати отельного обслуговування (ст. 19-1 Закону). Вказані умови включаються і в текст договору на туристичне обслуговування (п. 3 ч. 4 ст. 20 Закону) в якості його істотної умови.

Але після прибуття на курорт турист може зіткнутися з тим, що вікна готелю виходять на дорогу, басейн дуже маленький, море трохи далі або готель зовсім не такий, як очікувалося... Ще неприємнішим сюрпризом для споживача туристичної послуги стає заміна готелю. На практиці причиною заміни готелю найчастіше виступають аварія мереж водопостачання, систем опалення, пожежі, виходу з ладу систем вентиляції та кондиціонування повітря, овербукінг (від англійського «overbooking» - перебронювання, надмірне бронювання або продаж одного і того ж місця на авіарейсі або в готелі двом або більше особам, яке трапилося з технічних причин).

Можливість заміни туроператором готелю передбачена ч. 9 ст. 20 Закону: якщо під час виконання договору на туристичне обслуговування туроператор не в змозі надати значну частину туристичного продукту, щодо якого відповідно до договору на туристичне обслуговування сторони досягли згоди, туроператор повинен з метою продовження туристичного

обслуговування вжити альтернативних заходів без покладення додаткових витрат на туриста. Але актуальним залишається питання – хто і в якому порядку повинен повідомити про це споживача?

Дійсно, можливість заміни готелю і, особливо процедура, на практиці завжди регламентується агентським договором, який укладається між туроператором і турагентом, але дуже рідко - договором на туристичне обслуговування.

В більшості випадків туроператор наділяє себе правом заміни готелю на готелі тієї ж або вищої категорії без вказівки причин. А оскільки строки і порядок повідомлення в договорі на туристичне обслуговування не встановлюються, частіше турист про таку заміну дізнається по факту прибуття до країни відпочинку і не має змоги відмовитися від послуги, якщо його не влаштовує інший готель.

Окрім того, Закон оперує поняттям суб'єкти туристичної діяльності: суб'єкти туристичної діяльності зобов'язані надавати туристам необхідну і достовірну інформацію про туристичні послуги, права, обов'язки та правила поведінки туристів (екскурсантів), умови страхування, порядок відшкодування завданих збитків, умови відмови від послуг, правила візового митного режиму, перетинання державного кордону та іншу інформацію (п. 4 ч. 2 ст. 24 Закону; за неналежне виконання своїх зобов'язань туроператор, турагент, інші суб'єкти туристичної діяльності несуть майнову та іншу відповідальність, визначену в договорі відповідно до чинного законодавства (ст. 32 Закону) тощо.

У зв'язку з цим споживачу важко розібратися, який саме суб'єкт надає йому туристичні послуги: туроператор чи турагент. І особливо - хто має нести відповідальність у випадку неналежного надання послуг – заміни готелю «на гірший» варіант. Діюча редакція Закону передбачає, що відповідальність за неналежне виконання договору про надання туристичних послуг покладається чинним законодавством на туроператора (ч. 10 ст. 20). Але на практиці визначення належного відповідача є проблемним, оскільки залишається неоднозначність у питанні розподілу зобов'язань між туроператором і турагентом перед замовником туристичних послуг щодо погодження зміни істотної умови договору.

З огляду на це, слід враховувати правову позицію Верховного Суду України, яка була висловлена в Постанові Судової палати у цивільних справах ВСУ від 03.07.2013 р. № 6-42цс13 [4]: у разі встановлення судом фактів видачі туроператором ваучера, який є формою письмового договору на туристичне обслуговування, зміни туроператором в односторонньому порядку істотних умов договору на туристичне обслуговування та невжиття ним необхідних заходів про попередження туриста щодо такої зміни,

відповідальність за порушення істотних умов договору не може нести інший суб'єкт туристичної діяльності з надання туристичних послуг, ніж туроператор.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
2. Про туризм: Закон України від 01.08.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 31. – Ст. 241.
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30. – Ст. 379.
4. Постанова Судової палати у цивільних справах ВСУ від 03.07.2013 р. № 6-42цс13 [Електронний ресурс]: офіційний сайт Верховного Суду України – Режим доступу: sc.gov.ua/uploads/tinymce/files/6-42цс13.doc.

УДК 347.99(043.2)

Петров Є. В., д.ю.н., професор,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

РОЗМЕЖУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ТА АДМІНІСТРАТИВНОЇ СУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ: В АСПЕКТІ ТЕОРІЇ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

З часу запровадження в Україні інституту адміністративної юстиції службовці вітчизняної Феміди, адвокати, позивачі та відповідачі ніяк не може «прийти до тями» від необхідності пошуку чітких та зрозумілих критеріїв розмежування господарської та адміністративної юрисдикції. Нині з цього приводу можна зустріти чималу кількість роз'яснень, авторами яких є як науковці, так і офіційні представники органів судової влади. Проте стан справ у цьому напрямку все ще залишається складним. При цьому треба пам'ятати, що за кожною судовою справою, яка передається від одного суду до іншого, стоять конкретні фізичні та юридичні особи, їх права, свободи та законні інтереси, які, на жаль, у значній кількості випадків із-за затягування судового розгляду справи по суті не можуть бути поновленими або належним чином захищеними.

Чим пояснюється така ситуація? Дехто вважає, що причина полягає у тому, що процесуальне законодавство України не повною мірою врегульовує питання меж юрисдикцій окремих видів судочинства. Розвиваючи цю думку, автори пропонують, на їх погляд, досить прості алгоритми дій, які повинні зняти усі за та проти. Так, при розмежуванні предметної юрисдикції між адміністративним та господарським судочинством пропонується виходити з того, що до господарської